

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ СИСТЕМНОЇ ДИНАМІКИ В ДОСЛІДЖЕННІ ПРОЦЕСІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Максимова Т.С., д.е.н., проф.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Зростаюча роль завдань, що стоять перед управлінням регіональним розвитком, вимагає їхнього взаємного пов'язування, забезпечення загальної цілеспрямованості. Окремі завдання вирішуються в рамках науки «регіональна економіка» на основі використання аналітичного інструментарію як загальнонаукової, так і спеціальної орієнтації.

Аналітичний інструментарій регіональної економіки умовно можна розділити на дві групи методів, що доповнюють одна одну: методи регіонального економічного аналізу і математичні моделі регіональної економіки. Вони дозволяють визначити, як функціонує економіка регіону, як погоджуються між собою відтворювальні процеси при галузевому і територіальному поділі праці. Цей підхід важливий для виділення основних об'єктів і аспектів аналізу розвитку регіональних систем.

Однак, аналітичні методи, що достатньо ефективні при вивченні приватних процесів, не досить комплексно оцінюють динамічні процеси регіонального розвитку. Поліструктурність, тобто багатоподібність структурної організації, є якісною властивістю регіону. Навіть якщо сконцентрувати увагу на регіональному економічному аналізі, необхідно враховувати зв'язок економіки регіону з іншими регіональними підсистемами: соціальною, інституціональною, демографічною й ін. Одним з найважливіших проявів цього взаємозв'язку є рівень і якість життя населення регіону. З цього погляду регіональний розвиток варто розглядати в двох взаємозалежних аспектах: по-перше, як зміну економічного базису для досягнення генеральної мети функціонування регіональної господарської системи – підвищення рівня життя населення; по-друге, розвиток людини і зміну якості життя через створення нового життєвого середовища.

Практика свідчить, що найбільш значні результати наукових досліджень у даний час зроблено на стику різних наук, на яких народжуються нові наукові напрямки. Усе це – результат спільної дії (єдності) двох зовні протилежних процесів: диференціації, спеціалізації (тобто поділу) і інтеграції, взаємозв'язку (тобто об'єднання) наук, процесів, що так характерні для економічних і соціальних трансформацій.

З позицій системного підходу дослідження регіонального розвитку, його оцінка, аналіз і управління мають дві взаємозалежні об'єктивні підстави. Перша полягає у внутрішніх кількісних і якісних змінах в елементах регіональної системи, її структурі і функціях, а також у її сутнісній основі. Друга – зовнішні зміни як результат взаємодії регіональної системи із суспільними явищами. Таке роздвоєння розглянутого цілісного об'єкту має

методологічний сенс, тому що дає можливість виявити предметні особливості і цільову спрямованість регіонального розвитку.

Кожна із системних характеристик процесу регіонального розвитку повинна бути представлена в чотирьох вимірах: статичному, динамічному, прогнозованому і контрольному.

Системний підхід в економічному аналізі повинен забезпечувати регіональні органи управління інформацією для інтеграції прийнятих рішень не тільки в часі, що обумовлює переривчастість рішень, але й у просторі, що припускає узгодження різних рішень як за напрямками (виробничі, фінансові, маркетингові), так і за рівнем – стратегічні, тактичні, оперативні.

У дослідженні і моделюванні процесів розвитку економічних систем традиційно виділяються три рівні використання кількісних методів: вимір, математичне моделювання і прийняття рішень. Рівень виміру – це кількісне представлення перемінних і кількісних закономірностей. Математичне моделювання – пошук результатів виміру математичними залежностями (побудова математичних моделей). Прийняття рішень – пошук значень перемінних, що оптимізують об'єкти в заданому напрямку.

Основний інструмент аналізу процесів економічного розвитку регіону – сукупність аналітичних показників, що можуть бути розраховані за даними статистичної звітності і використані для прийняття управлінських рішень.

Головна проблема у використанні аналітичних показників – пошук критеріїв, із граничними значеннями яких їх можна порівняти. Крім того, у даний час розроблено різноманітні аналітичні показники, для яких характерна множинність способів кількісної оцінки окремих напрямків економічного розвитку регіонів при відсутності аналітичного апарату зв'язків між ними, їхньої відносної ізольованості, розходжень у рівнях критичних значень і незрівнянності.

Тому в даному дослідженні пропонується методика аналізу економічного розвитку регіону, де як базу (критерій) порівняння пропонується використовувати комплексну індикативну модель стійкості регіонального розвитку (динамічний індикатор розвитку – ДІР), що забезпечує взаємоз'єднання різних аналітичних показників, які характеризують структурні блоки (підсистеми) регіону.

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 70-72.